

УДК: 004.01.02

*Кузнецова М. С., здобувач вищої освіти,
Климова К. І., канд. іст. наук, доцент,
доцент кафедри документознавства та інформаційної діяльності,
Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій*

ЦИФРОВІЗАЦІЯ В ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІЙ СИСТЕМІ СФЕРИ БУДІВНИЦТВА: ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ, ЗДОБУТКИ, НЕВИРІШЕНІ ПРОБЛЕМИ (З ДОСВІДУ ВЕДЕННЯ ОБ'ЄКТІВ БУДІВНИЦТВА ДНІПРОВСЬКОЮ МІСЬКОЮ РАДОЮ)

Анотація. Проаналізовано роботу Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва (ЄДЕССБ). Окреслено її переваги й перспективи. Акцентовано на проблемах роботи замовників будівництва. Розглянуто приклади гальмування будівництва, капітального ремонту й реконструкції на об'єктах, замовником яких виступає департамент капітального будівництва Дніпровської міської ради. Запропоновано шляхи вирішення проблеми: узгодження дій Мінінфраструктури й Мінцифри, а також постійний моніторинг законодавства у сфері будівництва та оперативне внесення відповідних змін до Єдиного реєстру.

Ключові слова: будівельна галузь, законодавче регулювання, цифровізація, Єдина державна електронна система у сфері будівництва (ЄДЕССБ), Мінінфраструктури, Мінцифри, об'єкти будівництва.

Вступ. Усталеною тенденцією в розвитку інформаційно-комунікаційних систем кожної галузі, сфери життєдіяльності суспільства є цифровізація. Процеси цифровізації стали трендом і в будівельній галузі – одному з потужних сегментів народного господарства. З 2021 р. впроваджено Єдину державну електронну систему у сфері будівництва (ЄДЕССБ) – інформаційно-комунікаційну систему у складі містобудівного кадастру, що забезпечує створення, перегляд, відправлення, прийняття, збирання, внесення, накопичення, обробку, використання, розгляд, зберігання, захист, облік та надання інформації у сфері будівництва, а також електронну взаємодію між фізичними та юридичними особами, державними органами, органами місцевого самоврядування, центрами надання адміністративних послуг з метою отримання визначених законом послуг у сфері будівництва [1].

Основний текст. Законодавчо-нормативним підґрунтям для створення порталу державної електронної системи у сфері будівництва стали Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» [2] та постанова Кабінету Міністрів України «Про реалізацію експериментального проекту щодо запровадження першої черги Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва» [1], якою затверджено Порядок проведення експериментального проекту щодо запровадження першої черги Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва. Однак нормативно-правове регулювання не вирішує всіх практичних проблем, які виникають під час роботи з системою, а часом створює додаткові труднощі.

З одного боку, електронна система виконує низку корисних для всіх учасників будівництва функцій, являючи собою єдиний електронний кабінет у галузі містобудування з реєстром документів, що супроводжують весь процес будівниц-

тва, атестованих осіб, містобудівних умов та обмежень і виданих ліцензій на будівництво об'єктів, і сервіс послуг, зокрема адмінпослуг, що дає змогу подавати заявки про отримання дозволу на виконання будівельних робіт чи анулювання такого дозволу, отримання сертифікатів, початок підготовчих і будівельних робіт, готовність об'єкта до експлуатації, прийняття об'єкта в експлуатацію. У Реєстрі будівельної діяльності, який є складником ЄДЕССБ, створюється, накопичується й обробляється інформація про учасників та об'єкти будівництва, ведеться облік даних і здійснюється їх захист, забезпечуються зв'язки між усіма сторонами процесу. ЄДЕССБ сприяє стандартизації та оптимізації роботи з об'єктами будівництва протягом тривалого часу всім зацікавленим учасникам, пришвидшенню і спрощенню доступу до необхідної документації і зниженню рівня бюрократизації процесу будівництва, мінімізується паперова тяганина. ЄДЕССБ автоматично перевіряє введену інформацію, що не дає змоги зареєструвати об'єкт, який не відповідає законодавчим критеріям.

З іншого боку, така автоматизація часом перешкоджає веденню будівельних робіт. Однією з проблем у роботі ЄДЕССБ є те, що не всі нормативно-правові аспекти було враховано на момент програмування системи, а постійні зміни в законодавчій сфері надалі відображаються неоперативно. Наприклад, з набранням чинності постанови Кабінету Міністрів України від 12.05.2023 № 488 «Деякі питання проведення технічної інвентаризації» [3] та наказу Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 12.10.2023 № 939 «Про визнання такими, що втратили чинність, деяких наказів» [4] перед департаментом капітального будівництва Дніпровської міської ради (ДКБ ДМР) постала проблема. Відповідно до зазначених документів, для введення об'єктів в експлуатацію необхідною вимогою стала технічна інвентаризація. Однак раніше, на час отримання дозвільної документації, такої вимоги не було, відповідно кошти на замовлення документів з технічної інвентаризації об'єкта будівництва не закладалися до кошторису. Через невідповідність завантаженої до системи у 2021 році проектно-кошторисної документації новим нормам, прийнятим у 2023 році, неможливо технічно продовжувати роботу над проектом, оскільки система блокує подальші дії з таким об'єктом на порталі. Підстав для коригування проекту департамент не має, отже, не може ввести в експлуатацію об'єкт будівництва.

Значні труднощі зумовлює неврегульованість питання щодо можливості установ, засновниками яких є органи державної чи місцевої влади, користуватися й розпоряджатися майном на праві оперативного управління. Як зазначається в пояснювальній записці до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо повноважень виконавчих органів сільських, селищних, міських рад у галузі будівництва» [5], Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» [2] не містить достатніх правових механізмів для виконання або делегування на конкурсній основі виконавчими органами місцевого самоврядування функцій замовника на будівництво об'єктів соціальної сфери, житлових будинків, інших об'єктів будівництва, що належать до комунальної власності [5].

Так, ДКБ ДМР здійснює капітальний ремонт і реконструкцію корпусів міської лікарні № 6. Такі масштабні роботи відбуваються у кілька черг в окремих

приміщеннях. Згідно з рішеннями Дніпровської міської ради ремонтні роботи виконуються в частинах будівель і в окремих корпусах, причому для однієї лікарні створено кілька окремих проєктів, де кожен корпус вважається окремим об'єктом будівництва [6]. Відповідно до Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» та Господарського кодексу України, ДКБ ДМР як розпорядник бюджетних коштів, що відповідно до свого Положення виступає замовником на виконання будівельних робіт, має перейняти право оперативного управління на об'єкт нерухомого майна (лікувальний заклад) для ведення своєї діяльності (виконання ремонтних робіт) від медичної установи. Таке право передбачає хоч і тимчасового (на період будівельних робіт), але нового володільця, розпорядника й користувача, зокрема й споживача комунальних послуг, який має укласти нові договори на електро- й водопостачання, водовідведення. Проблема полягає в тому, що на час капітального ремонту департамент-замовник стає розпорядником лише частини майна. Водночас йому необхідно встановлювати окремі вузли обліку, що в умовах єдиної для всієї будівлі системи комунікацій неможливо. Однак якщо цього не зробити, тобто не перебрати на себе повністю право оперативного управління на розпорядження майном (змінити в усіх договорах та інших документах користувача з лікарні на замовника ремонтних робіт – департамент), то ЄДЕССБ не дасть можливості зареєструвати об'єкт будівництва, внести зміни до вже наявного проєкту й продовжувати роботи.

Проблема легко розв'язується внесенням змін у відповідні нормативно-правові акти. Зокрема, в проєкті Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо повноважень виконавчих органів сільських, селищних, міських рад у галузі будівництва» пропонується доповнити пункт 4 частини першої статті 1 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» [2] однією фразою, яка вирішить усі наявні сьогодні проблеми: «Функції замовника будівництва може виконувати особа, якій делеговано (передано) право на вчинення дій з виконання підготовчих та/або будівельних робіт на підставі та у межах встановлених договором доручення» [5]. Одна фраза – й відповідні зміни в суміжних законодавчих і нормативно-правових актах, у Єдиному реєстрі стануть безболісним і адекватним вирішенням проблеми. Однак цей законопроєкт поки очікує на підпис Президента України.

Висновки. Вирішення зазначених і подібних проблем, які потенційно можуть виникнути через неузгодженість законодавчих норм, убачається в тому, щоб на офіційному рівні визначити будівельну галузь такою, що має високий пріоритет, разом з військовою, освітньою і медичною. Необхідно розробити алгоритм швидкого реагування на випередження для спеціалістів Мінінфраструктури, які оперативно аналізуватимуть зміни в законодавстві щодо будівництва і в суміжних галузях і разом з технічними спеціалістами Мінцифри вноситимуть зміни в роботу ЄДЕССБ. У разі виникнення проблем з веденням об'єктів критичної інфраструктури, лікарень, шкіл тощо, функціонування яких важливе для певної територіальної громади, у першу чергу розглядати запити щодо цих об'єктів, які надходять від користувачів – юридичних осіб, неприбуткових організацій (як-от місцеві громади), що виконують роботи за бюджетний кошт або за кошти

субвенцій і грантів від іноземних партнерів і які спрямовані на модернізацію та відновлення об'єктів соціальної сфери.

Список використаних джерел

1. Про реалізацію експериментального проекту щодо запровадження першої черги Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва: постанова Кабінету Міністрів України від 01.07.2020 № 559. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/559-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 05.10.2024).

2. Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#n1262> (дата звернення: 05.10.2024).

3. Деякі питання проведення технічної інвентаризації: постанова Кабінету Міністрів України від 12.05.2023 № 488. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/488-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення: 05.10.2024).

5. Про визнання такими, що втратили чинність, деяких наказів: наказ Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 12.10.2023 № 939. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1883-23#Text> (дата звернення: 05.10.2024).

6. Про внесення змін до деяких законів України щодо повноважень виконавчих органів сільських, селищних, міських рад у галузі будівництва: проєкт Закону України. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/43071> (дата звернення: 05.10.2024).

7. Про надання дозволу департаменту капітального будівництва Дніпровської міської ради на виконання проєктних робіт, реконструкції та функцій замовника по об'єктах Комунального некомерційного підприємства «Міська клінічна лікарня № 6» Дніпровської міської ради по вул. Батумській, 13 у м. Дніпрі: рішення виконавчого комітету Дніпровської міської ради від 27.04.2021 № 425. URL: <https://dniprorada.gov.ua/uk/Widgets/GetWidgetContent?url=/Web-Solution2/wsGetTextPublicDocument?pID=363618&name=425> (дата звернення: 07.10.2024).